

EXEMPLE DE CUNOAȘTERE OBIECTIVĂ ÎN ECOLOGIE ȘI ECOLOGISM

Autor: Virgil Iordache | 21 decembrie 2021

Mă voi abține să fac o încadrare a ideilor de mai jos din perspectiva unui anumit interes. Presupoziția de la care pornesc este că există o relativă decuplare între cunoașterea obiectivă și interesele cărora aceasta îi poate servi. Atât producerea cunoașterii obiective, cât și realizarea intereselor sunt rezultatul unor proiecte în care folosim resurse și care se desfășoară într-un anumit mediul natural și cultural. Există un cuplaj social inevitabil între cele două domenii prin intermediul unora dintre resurse și al mediului în care se desfășoară cele două feluri de proiecte. Totuși, ele sunt distincte.

În viața reală, folosirea practică rapidă a cunoașterii obiective poate împinge la unificarea proiectelor. Acest fenomen este o regresie către starea istorică în care nu existau limite instituționale între cele două domenii. Diferențierea industriei cunoașterii obiective de alte domenii este asemenea diferențierii unui organ de altele în corpul omenirii. Dacă am ajuns oameni, nu are rost să ne propunem să fim organisme unicelulare. Ar fi, oricum, imposibil. Mai relevant este să gestionăm situația în care suntem într-un mod cât mai folositor.

Cunoașterea obiectivă la care ne referim are două niveluri: unul este cel al obiectivității valorii diferitelor discursuri; al doilea este obiectivitatea unor enunțuri dintr-un discurs special, cel științific modern. Obiectivitatea științelor formale nu e direct relevantă pentru ce vom face aici.

O piață funcțională a ideilor asigură obiectivitatea valorii lor pentru oameni. Obiectivitatea se asigură cel mai simplu prin sfințirea oamenilor

care gândesc și scriu. Creatorul transcendent are o imagine obiectivă asupra a ce a creat. Dar cum oamenii în general nu sunt preocupați să urmeze Creatorului, avem nevoie de proceduri omenești cristalizate în instituții în interiorul cărora are loc schimbul de idei. Cele mai bune proceduri pentru obiectivitate sunt cele care au fost gândite și puse în practică de oameni care fac efortul să nu își manifeste interesele în actul instituirii. Sunt oameni care vizează să aibă un „ochi al lui Dumnezeu”, fie și metaforic. Cât de mult reușesc se vede din viabilitatea instituțiilor create. Nu e vorba numai de succesul lor personal, ci și de succesul celor care îi urmează. Procedurile și instituțiile nu există independent de oameni, iar ele decad odată cu aceștia. Totuși, viteza de degradare a practicilor e mai lentă dacă ele sunt instituționalizate, transformate în reguli formale. Cine e atent poate să acționeze spre remediere. Atenția depinde de voința personală, de actul de recreare permanentă a regulilor în baza unui ethos informal.

Obiectivitatea enunțurilor științei moderne e asigurată prin proceduri din industria de ramură. Procedurile nu sunt identice în toate domeniile științei. Mai mult decât atât, ele evoluează în timp. Situația lor la un moment dat se poate vedea prin inspectarea produselor științei, sursele primare, secundare și terțiare. Procedurile au presupuziții care sunt investigabile filosofic.

Un autor e responsabil de efectele ideilor sale numai când a intrat într-un rol practic și le-a folosit în acțiune. Nu e responsabil pentru ce a rezultat prin preluarea de către alții. Riscul ca efectele ideilor științifice ale unui autor să fie nefaste este cu atât mai mic cu cât există o piață a ideilor funcțională, în măsură să le confere valoarea corectă, prețul corect. În absența unei astfel de piețe, ideile (științifice, filosofice, teologice, academice) vor fi supra- sau subevaluate. Consecințele asupra vieții oamenilor vor fi regretabile.

Ecologia produce cunoaștere obiectivă, științifică; ecologismul preia cunoașterea din ecologie și resurse din alte domenii (filosofie, teologie) și propune planuri de acțiune în sectorul terțiar (ONG) și politic (partide, instituții guvernamentale). Avem o piață a cunoașterii științifice, în care ecologii sunt unii dintre jucători, alături de alți oameni din domenii ale biologiei și științelor mediului și avem o piață a ideilor ecologiste. În câteva texte care urmează voi prezenta exemple de cunoaștere obiectivă care pot oferi o imagine asupra situației.

Primele trei texte vor fi despre acțiunile unor organizații

neguvernamentale:

- Burke, D. C. (2020). „Re-establishing legitimacy after stigmatization: Greenpeace in the North American North”, *Polar Record*. <https://doi.org/10.1017/S0032247420000285>
- Luxmore, S. R., & Hull, C. E. (2018). „How formal and informal institutional environments affect the way Greenpeace fights genetically-modified organisms in Europe and the United States”, *Contemporary Management Research*, 14(3), 225–251. <https://doi.org/10.7903/cmr.17889>
- Schoenefeld, J. J. (2021). „Interest Groups, NGOs or Civil Society Organisations? The Framing of Non-State Actors in the EU”, *Voluntas*, 32(3), 585–596. <https://doi.org/10.1007/s11266-020-00283-w>

Următoarele trei texte vor fi despre acțiunile unor instituții publice:

- Smith, E. K., & Mayer, A. (2019). „Anomalous Anglophones? Contours of free market ideology, political polarization, and climate change attitudes in English-speaking countries, Western European and post-Communist states”, *Climatic Change*, 152(1), 17–34. <https://doi.org/10.1007/s10584-018-2332-x>
- Lin, S. Y. (2021). „Bringing resource management back into the environmental governance agenda: eco-state restructuring in China”, *Environment, Development and Sustainability*, 23(8), 12272–12301. <https://doi.org/10.1007/s10668-020-01168-0>
- Taylor, B., Chapron, G., Kopnina, H., Orlikowska, E., Gray, J., & Piccolo, J. J. (2020). „The need for ecocentrism in biodiversity conservation”, *Conservation Biology*, 34(5), 1089–1096. <https://doi.org/10.1111/cobi.13541>

În alte trei texte vom explora fundamentări filosofice ale acțiunilor neguvernamentale sau publice:

- Carter, A. (1998). „In Defence of Radical Disobedience”, *Journal of Applied Philosophy*, 5(1), 29-47
- Comi, A., Lurati, F., & Zamparini, A. (2015). „Green Alliances: How Does Ecophilosophy Shape the Strategies of Environmental Organizations?”, *Voluntas*, 26(4), 1288–1313. <https://doi.org/10.1007/s11266-014-9478-6>
- Wissenburg, M. (2019). „The Concept of Nature in Libertarianism”, *Ethics, Policy and Environment*, 22(3), 287–302.

<https://doi.org/10.1080/21550085.2019.1652313>

În ultimele trei texte vom vedea cum se raportează religia la acțiunile statului și sectorului terțiar pentru rezolvarea problemelor de mediu:

- Klinkenborg, H., & Fuchs, D. (2021). „Religion: A resource in european climate politics? An examination of faith-based contributions to the climate policy discourse in the EU”, *Zeitschrift Für Religion, Gesellschaft Und Politik*. <https://doi.org/10.1007/s41682-021-00082-0>
- Taylor, B. (2020). „Retrospective: Dark green religion: A decade later”, *Journal for the Study of Religion, Nature and Culture*, 14(4), 496–510. <https://doi.org/10.1558/jsrnc.34630>
- Tristram Engelhardt Jr. H. (2017). „Morala și provocările secolului al XXI-lea: Pământul în mâinile fiilor lui Noe”, în Chryssavgis J. și B. V. Foltz (editori) *Pentru o ecologie a transfigurării*, Ed. Doxologia, Iași, 501-530

În măsura în care există probleme de mediu pe agenda publică românească mă voi referi la ele când vom evalua relevanța cunoașterii obiective respective pentru situațiile concrete din România. În final, fiecare va avea la dispoziție câteva idei cu care să poată interpreta structurat știrile despre problemele de mediu. Indiferent cum le-ar încadra apoi în viziunea sa asupra lumii, s-ar putea să rămână deschise punți de comunicare între persoanele care adoptă viziuni diferite, pentru că resursele conceptuale vor fi în parte comune. Punțile pot fi un avantaj pentru rezolvarea problemelor de interes comun, prin reducerea costurilor de tranzacție.

Imagine: Pixabay